

Čerstvé matky čeká v práci propad

Česko patří ke státům, kde jsou ženy s malými dětmi nejméně zaměstnané a nemají možnost volby

MICHAELA KABÁTOVÁ

PRAHA Paní Ivetě brzy skončí rodičovská dovolená. „Před dvěma měsíci jsem informovala zaměstnavatele, že se chci vrátit. Ten mi nyní napsal, že pro mě práci nemá, protože mé místo bylo zrušeno,“ vypráví žena. Zaměstnavatel s ní plánuje ukončit pracovní poměr z organizačních důvodů.

Její příběh není podle odborníků na trh práce rozhodně ojedinělý. Každý rok se v Česku narodí okolo stovky tisíc dětí. Jejich matky zůstávají na mateřské, později

rodičovské dovolené dva, tři nebo i čtyři roky. A pouze 13 procent z nich se poté vrací na stejnou pozici k témuž zaměstnavateli, přestože obecně to zákoník práce garantuje.

„Tento podíl potvrzuje složitou situaci maminek malých dětí, které se vrací po rodičovské dovolené do práce,“ shrnuje Jana Skalková z platformy Byznys pro společnost nedávny průzkum, jehož se zúčastnilo několik set matek.

Dalších 13 procent rodiček se ocitlo na nižší pracovní pozici u původního nebo nového zaměst-

navatele. Povýšilo osm procent žen, drtivá většina z nich ale u nového zaměstnavatele. Lehce nadpoloviční většina matek sdělila, že ještě zůstává doma s dětmi. Například proto, že se jim mezitím naro-

dilo další. Co je dobré pro potomky, nemusí být ale dobré pro ženu; čím delší je její pracovní pauza, tím pravděpodobněji po návratu přejde na hůře placené místo.

Podle Jitky Rychtařkové z katedry demografie Univerzity Karlovy „patří Česko v tomto ohledu ke státům, kde ženy s malými dětmi jsou nejméně zaměstnané a nemají možnost volby“.

Důvodů, proč se rodičky nevracejí na stejné pracovní místo, je několik. Příklad paní Ivety ukazuje na ten zásadní. Místo je z „organizačních důvodů“ zrušeno. Jin-

dy zase zaměstnavatel nechce nebo nemůže vyhovět požadavku na zkrácení pracovní doby.

„Administrativně ženy odcházejí dobrovolně, ale reálně tomu tak není,“ říká Skalková. Přitom možnost flexibility je pro tuto skupinu podle ekonomky Kláry Kalíškové z vědecké instituce CERGE-EI zásadní. Osm z deseti matek považuje za hlavní překážku návratu do práce nemožnost domluvit se na pracovní době. „Málokterá žena se může vrátit na osm hodin pět dní v týdnu,“ uvádí Kalíšková.

Pokračování na straně 3

Čerstvé matky čeká v práci propad

Dokončení ze strany 1

Zaměstnavatelé si tento deficit uvědomují. Upozorňují ale také, že v cizině matky tolik nelpí na tom vracet se na původní pozici. Třeba jen za dva roky se hodně věcí ve firmách změní. Zvlášť pokud pracují s digitálními technologiemi, jejichž vývoj jde velmi rychle nahoru.

Někteří zaměstnavatelé se proto snaží být s matkami na mateřské v trvalém kontaktu. Pořádají rodinné dny nebo semináře. V rámci firmy také zakládají dětské skupiny nebo mateřské školy.

Od šesti let věku dítěte je větší šance na práci

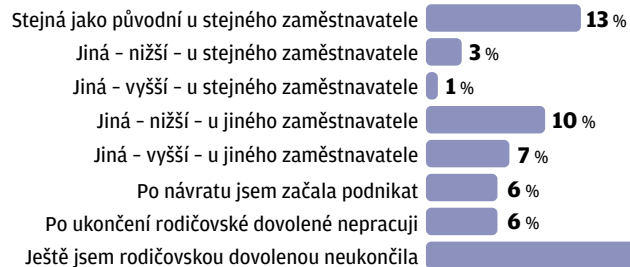
Z mezinárodního srovnání totiž vyplývá, že většina žen v tuzemsku pracuje. Pokud mají potomky ve věku od 6 do 11 let, do zaměstnání dochází téměř 90 procent z nich. V jistém jejich životním období ale v tomto ohledu dochází k propadu.

„Žen s dětmi v předškolním věku je již jenom 44 procent zaměstnaných, což je velmi málo. Ukazuje se, že je malá dostupnost předškolní péče a flexibilních úvazků,“ vysvětluje Kalíšková.

V tuzemsku je přitom aktuálně rekordně nízká nezaměstnanost. Skupina matek s malými dětmi patří ovšem mezi ty, které mají potíže práci sehnat. „Zaměstnavatelé zoufale hledají vhodné pracovníky, přesto matkám nevyhoví v té flexibilitě. Nabízejí přitom zkušenosti a praxi,“ říká Jana Skalková z platformy Byznys pro společnost. Pokud by se přitom čtvrtina matek vrátila do práce, do rozpočtu by podle již dřívějších odhadů přiteklo 890 milionů korun ročně.

Ministerstvo práce a sociálních věcí upozorňuje, že kvůli enormní zaměstnanosti se zaměstnavatelé musí zaměřit na problematiku sladování rodinného a pracovního života a nabízet různé benefity. V tuzemsku i přesto pracuje podle posledních statistik pouze 10,4 procenta žen na zkrácený úvazek, průměr v EU je 32,8 procenta. V tomto srovnání vede Ni-

Jaká je vaše pracovní pozice po návratu z mateřské/rodičovské dovolené?

■ Průzkumu o návratu žen do práce po mateřské nebo rodičovské dovolené se zúčastnilo **499 žen**
■ **40 procent** z nich během mateřské nebo rodičovské nebylo v kontaktu se zaměstnavatelem

■ **53 %** respondentek má **2 až 3 děti**, **46 %** má **1 dítě** a **1,4 %** má **4 či více dětí**
■ **51 %** z celkového počtu dětí je ve věku **do 3 let**, **47 %** ve věku **nad 3 roky**, zbylá **2 %** se narodí v brzké době

Co si myslíte, že usnadňuje hladký návrat rodičům po mateřské/rodičovské dovolené?

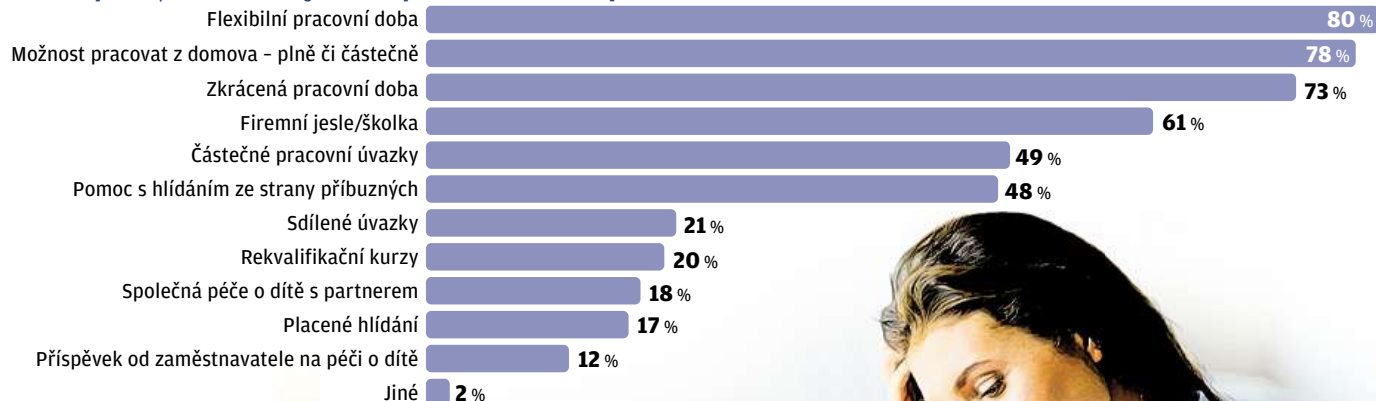

FOTO: SHUTTERSTOCK // KOLÁŽ SIMON / L.N.

i dvouleté děti. Exministryně školství Kateřina Valachová (ČSSD) tento krok vysvětlovala právě sladováním rodinného a pracovního života.

Česko patří v mezinárodním srovnání mezi země s nejnižším podílem dětí do tří let, které navštěvují nějaký typ institucionální péče. Od jednoho roku života se přitom do předškolní péče zapojují děti v Lotyšsku a Švédsku, v necelém roce ve Finsku a Německu.

Pracovníci mateřských škol se povinností přijímat dvouleté mírně zalekli. „Je to velmi individuální, ale před dvaceti a více lety byly děti obecně na školku lépe připraveny v oblasti sebeobslužných a základních hygienických návyků, na vyšší úrovni byla i schopnost komunikace a kvalita řeči,“ dodává Šárka Matoušková, ředitelka Mateřské školy Národní v Praze.

Sdílená místa?

Ministerstvo práce podle mluvčího Řepky připravuje prorodinný balíček, který bude obsahovat několik návrhů a podpoří sladování rodinného a pracovního života. „Jedním z nich je také zavedení institutu sdíleného pracovního místa do zákoníku práce, a to za účelem zvýšení zaměstnanosti především dvou skupin obyvatelstva, které vykazují dlouhodobě nejnižší míry zaměstnanosti,“ řekl mluvčí. Těmi jsou podle úřadu hlavně matky s dětmi do šesti let a osoby starší padesáti let.

Po podpoře sdílených pracovních míst volají i zaměstnavatelé. Dopoledne by na takové pozici pracovala žena, která má doma malé dítě a odpoledne starší osoba. „Zároveň je plánována také podpora rozvoje tohoto institutu, a to skrze financování z Aktivní politiky zaměstnanosti,“ uzavřel Řepka.

Sladování rodinného a pracovního života se v tuzemsku netýká jen péče o děti. Sociologové v tomto směru skloňují i takzvanou sendvičovou generaci. Lidé ve středním věku se starají o potomky, ale také o rodiče ve vyšším věku.

zozemsko, kde tímto způsobem pracují tři čtvrtiny zaměstnanek.

Za posledních 15 let podle odborníků stát udělal několik opatření, která mají pomoci matkám vrátit se na trh práce. „Česká republika má nadprůměrné výdaje na rodinnou politiku v mezinárodním srovnání. Specifická je ale jejich složením,“ upozorňuje ekonomka Kalíšková.

Stát podle údajů OECD pomá-

há hlavně formou dávek. „Především formou relativně štědrého rodičovského příspěvku a formou daňových úlev. Trochu ale opomíjí služby pro rodiny,“ říká Kalíšková.

Velkou pomocí pro rodiče je podle ní zavedení dětských skupin. Ty jsou určené pro děti již od jednoho roku až do začátku školní docházky. Do jedné jich může docházet maximálně 24.

„Zájem ze strany zaměstnavatelů se v tomto ohledu zvyšuje, příkladem jde také státní správa, neboť většina ústředních orgánů státní správy disponuje zařízeními péče o předškolní děti,“ informuje mluvčí ministerstva práce Vladimír Řepka. MPSV má podle něho tři plně obsazené dětské skupiny. Celkem jich je v tuzemsku šest stovek.

Ekonomové také kvitují, že se

otevřela debata o docházce již dvouletých dětí do mateřských škol. V tomto kontextu se ale nemohou dohodnout zákonodárci, pedagogové ani rodiče, zda je to pro děti vhodné. Podle ministerstva práce by garance těchto míst měla být do roku 2020.

Může za to novela školského zákona z dílny bývalé vlády Bohuslava Sobotky (ČSSD). Ta nařizuje mateřinkám přijímat